

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

องค์การบริหารส่วนตำบลลือคุ จัหวัดนครพนม

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซเป็นโรงเรียนขนาดเล็กแห่งหนึ่งในตำบลลือคุ มีนักเรียนจำนวน 69 คน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนเนื่องจากผู้ปกครองมีรายได้น้อย จึงประสบปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันที่ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับซื้ออาหารกลางวัน ทำให้ต้องนำอาหารมารับประทานเองซึ่งไม่มีคุณค่าทางโภชนาการเท่าใดนัก เพราะเป็นอาหารที่หาได้ตามมีตามเกิดส่งผลให้เด็กนักเรียนขาดสารอาหารที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย และมีผลกระทบต่อพลานามัยและสติปัญญาของนักเรียน

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือค่าอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนยากจนแต่ละโรงเรียนก็ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กนักเรียนทั้งหมด ในส่วนของโรงเรียนหนองหญ้าไซ นักเรียนที่ได้รับเงินช่วยเหลือมีเพียง 23 คน ของนักเรียนทั้งหมด ขณะที่นักเรียนทุกคนต่างก็ประสบปัญหาความยากจนเช่นเดียวกัน ดังนั้นเงินที่ได้รับจากกระทรวงจึงยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วย การจัดตั้งโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ เนื่องจากปลัด อบต. ได้เคยดำเนินงานโครงการลักษณะนี้จนประสบความสำเร็จที่ อบต. โพนสวรรค์ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองนครพนม

จังหวัด: นครพนม

ประชากร: 7,708 คน

พื้นที่: 51 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2544 อบต.ลือคุตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงสนับสนุนเงินงบประมาณจัดตั้งโครงการ "การเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน" ขึ้น เพื่อให้เด็กนักเรียนที่มีฐานะยากจนในโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซมีอาหารกลางวันที่ถูกสุขลักษณะและมีคุณค่าทางโภชนาการรับประทาน

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดสรรงบประมาณด้านการศึกษากว่า 20,000 บาท ให้แก่โรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซเพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมการเกษตรในโรงเรียน ได้แก่ การเลี้ยงปลาดุก การปลูกพืชสวนครัว และการปลูกเห็ด ทั้งนี้เป็นเงินสนับสนุนด้านการศึกษาที่ อบต. ตั้งไว้จำนวน 120,000 บาท โดยเฉลี่ยให้กับโรงเรียนในชุมชนจำนวน 6 โรงเรียนละ 20,000 บาท

2. เสนอแนวทางการแก้ปัญหาระยะยาวให้แก่โรงเรียนหนองหญ้าไซเพื่อให้ใช้ประโยชน์จากเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ด้วยการเปลี่ยนเงินทุนสนับสนุนให้เป็นผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากสามารถนำมาประกอบอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนที่มีฐานะยากจนและขาดเงินช่วยเหลือในเรื่องค่าอาหารกลางวันได้ อีกทั้งผลผลิตที่เกิดขึ้นกว่าความต้องการยังสามารถนำไปขายเพื่อนำเงินมาเป็นทุนในการซื้อวัตถุดิบครั้งต่อไปได้อีกด้วย

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

อบต.กรุศสนับสนุนเงินงบประมาณจำนวน 20,000 บาทให้แก่โรงเรียนหนองหญ้าไซเพื่อเป็นเงินทุนในการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของเด็กนักเรียนในโรงเรียนหนองหญ้าไซ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานดังนี้

1. ค่าแรงงานทำดาข่ายรอบสระเลี้ยงปลา จำนวน 1,000 บาท
2. ค่าแรงงานไถดินและเตรียมดินเพื่อใช้เป็นแปลงผัก จำนวน 1,800 บาท
3. ค่าพันธุ์ปลาและวัสดุ จำนวน 12,540 บาท
4. ค่าพันธุ์พืชและอุปกรณ์ จำนวน 4,660 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ

การดำเนินกิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของนักเรียนในโรงเรียนหนองหญ้าไซจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

1. บ่อปลา จำนวน 1 บ่อ
2. แปลงผัก จำนวน 10 แปลง
3. โรงเรือนเพาะเห็ด จำนวน 1 โรง
4. พันธุ์ปลา จำนวน 3,000 ตัว
5. พันธุ์เห็ด จำนวน 2,000 ก้อน

บุคลากร

1. ครู ผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน จำนวน 30-35 คน ทำหน้าที่ช่วยสร้างโรงเรือนในการทำการเกษตร และทำอาหารกลางวันเลี้ยง ผู้ที่มาช่วยงาน ใช้ระยะเวลาในการทำงานประมาณ 2-3 วัน
2. ครูและนักเรียน ทำหน้าที่ดูแลบ่อปลา แปลงผัก และโรงเพาะเห็ด ทุกวัน ดังมีรายละเอียดดังนี้
 - ครู 1 คน และนักเรียน 5 คน ทำหน้าที่ดูแลให้อาหารปลา
 - ครู 2 คน และนักเรียน 10-15 คน ทำหน้าที่ดูแลแปลงผัก
 - ครู 1 คน และนักเรียน 5 คน ทำหน้าที่ดูแลโรงเพาะเห็ด

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
พฤษภาคม 2544	ปรึกษาหารือถึงภาวะเงินสนับสนุนค่าอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนที่มีฐานะยากจนในโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซไม่เพียงพอ จนนำไปสู่การร่วมมือกันระหว่าง อบต. กับ โรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดทำโครงการการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้น นำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาต่อนายก อบต. เพื่อขอความคิดเห็นและขอความร่วมมือในการสนับสนุนงบประมาณตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งนายกเห็นชอบให้นำเสนอโครงการนี้ต่อที่ประชุมสภา อบต. เพื่อขออนุมัติงบประมาณ	ปลัด อบต. / อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ ปลัด อบต./นายก อบต.
มิถุนายน 2544	เขียนโครงการและแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อเสนอขอเงินงบประมาณสนับสนุนจาก อบต.	อาจารย์ใหญ่บ้านหนองหญ้าไซ
สิงหาคม 2544	นำโครงการเสนอต่อที่ประชุมสภา อบต. อนุมัติโครงการและทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	ปลัด อบต. สภา อบต.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
	ประจำปี 2544	
ตุลาคม 2544	จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการสร้างบ่อเลี้ยงปลาและโรงเรือนเพาะเห็ด รวมทั้งพันธุ์ปลาและเมล็ดพันธุ์พืช ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเด็กนักเรียนให้ช่วยสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดและเตรียมบ่อเลี้ยงปลาเพื่อประหยัดเงินค่าแรงงานได้ส่วนหนึ่ง โดยให้เด็กนักเรียนช่วยประชาสัมพันธ์และขอความอนุเคราะห์จากผู้ปกครอง สร้างบ่อเลี้ยงปลา จำนวน 1 บ่อ ขนาดกว้าง 5 เมตร ยาว 10 เมตร ลึก 2 เมตร แปลงผัก จำนวน 10 แปลง ขนาดแปลงละ กว้าง 1 เมตร ยาว 5 เมตร และโรงเรือนเพาะเห็ด จำนวน 1 โรง ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 5 เมตร สูง 3 เมตร	คณาจารย์ คณาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ คณาจารย์ ผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ
ตุลาคม – ธันวาคม 2544	ปลูกพืชผักสวนครัวตามฤดูกาล เช่น ผักบุ้งจีน คะน้า สลัด โดยใช้ปุ๋ยคอกในการเพาะปลูก เลี้ยงปลาดุกจุก จำนวนประมาณ 3,000 ตัว เพาะเห็ดนางฟ้า จำนวน 1,000 ก้อน	ครู 2 คน และนักเรียน 10-15 คน ครู 1 คน และนักเรียน 5 คน ครู 1 คน และนักเรียน 5 คน

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ เป็นผู้ดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

ผู้ปกครองนักเรียน เป็นอาสาสมัครจัดสร้างโรงเรือน บ่อปลา และเตรียมพื้นที่สำหรับการปลูกผักสวนครัว

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซที่มีฐานะยากจนอยู่ในข่ายควรได้รับเงินสนับสนุนค่าอาหารกลางวันจำนวน 69 คน แต่ได้รับการจัดสรรเงินจากกระทรวงศึกษาธิการเพียง 23 คน

หลังการดำเนินการ

1. นักเรียนทุกคนในโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซได้รับประทานอาหารกลางวันที่ถูกหลักอนามัย และมีคุณค่าทางโภชนาการรับประทานเป็นประจำทุกวัน จึงนับเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนมีทักษะประสบการณ์การปลูกพืชสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เพื่อเลี้ยงชีพในชีวิตประจำวัน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1.งบประมาณที่ทางอบต. สามารถให้การสนับสนุนได้มีจำนวนจำกัด เพียงแค่ 20,000 บาท ต่อโรงเรียน ดังนั้นจึงไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	1.การดำเนินกิจกรรมการก่อสร้างต่างๆ ใช้วิธีขอความร่วมมือจากผู้ปกครองของเด็กนักเรียนให้ช่วยสร้างโรงเรียนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การเข้าใจปัญหาของผู้บริหารและการสนับสนุนเงินงบประมาณของทาง อบต. ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลสำเร็จได้
2. ความร่วมมือระหว่างปลัด อบต.กับอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนหนองหญ้าไซ ที่พยายามหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งผลักดันให้เกิดโครงการนี้ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
3. การให้ความร่วมมือของคณาจารย์ ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซที่เสียสละแรงงานและเวลาเพื่อดำเนินกิจกรรมของโครงการจนประสบความสำเร็จ

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

การดำเนินงานในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันจะมีความยั่งยืนต่อไป เพราะเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อเด็กโดยตรง ด้วยเหตุนี้ทางปลัด อบต. จึงให้ความสำคัญและพยายามที่จะผลักดันให้ อบต. สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อขยายผลของโครงการให้มากยิ่งขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตามความยั่งยืนของโครงการขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารในชุดต่อไปด้วย ว่าจะให้ความสำคัญกับการคุณภาพชีวิตและการศึกษาของเยาวชนมากน้อยเพียงใด อีกทั้งงบประมาณของทาง อบต. ที่ได้รับในแต่ละปีอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนโครงการต่อไปได้ เนื่องจากต้องจัดสรรให้โครงการที่มีความสำคัญต่อชุมชนมากกว่า นอกจากนี้การดำเนินงานของทางโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครองที่อาจลดน้อยลง ทำให้ขาดบุคลากรในการดำเนินกิจกรรมและที่สำคัญคือ โรงเรียนหนองหญ้าไซเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจึงอาจถูกยุบรวมกับโรงเรียนอื่นได้ ซึ่งถ้าผู้บริหารของโรงเรียนนั้นไม่เห็นความสำคัญของโครงการนี้ก็อาจไม่ให้การสนับสนุนอีก

บทเรียนที่ได้รับ

การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแม้จะมีเงินงบประมาณสนับสนุนไม่มากนัก แต่หากสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ด้วยการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและคนในชุมชน ก็สามารถประสบผลสำเร็จได้ ดังเช่น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของ อบต. ฤๅครุฑที่ใช้เงินงบประมาณเพียง 20,000 บาท แก้ปัญหานักเรียนยากจนไม่มีอาหารกลางวันที่ถูกหลักโภชนาการรับประทานได้สำเร็จ โดยนำเงินมาแปรเป็นผลผลิตทางการเกษตรแทนที่จะให้เงินเป็นค่าอาหารกลางวันโดยตรง

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นสามารถนำแนวทางการดำเนินงานโครงการนี้ไปปรับใช้ในท้องถิ่นของตนเองได้ เนื่องจากเป็นหลักการที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสัมฤทธิ์ผล แต่อย่างไรก็ดี สิ่งที่ต้อง อบต. ควรคำนึงถึงก็คือ นโยบายในการบริหารงานของผู้บริหาร อบต. ต้องให้ความสำคัญกับ ปัญหาในเรื่องนี้เพราะมีผลต่อการจัดสรรนโยบายของ อบต. และต้องพิจารณาในเรื่องความเหมาะสม ของสถานที่ด้วยว่า มีสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการทำการเกษตรผสมผสานใน ลักษณะนี้หรือไม่ ทั้งนี้อบต. ควรนำหลักการดำเนินงานไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายกัมพล โพธิ์พผา
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกรุด
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลกรุด
ที่อยู่ : องค์การบริหารส่วนตำบลกรุด ตำบลกรุด อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
โทรศัพท์ : (042) 551-040

ชื่อ-นามสกุล : ส.อ. วัชร์ดี สดี เถาว์สอน
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกรุด
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลกรุด
ที่อยู่ : องค์การบริหารส่วนตำบลกรุด ตำบลกรุด อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
โทรศัพท์ : (042) 551-040 , (09) 574-1588

ชื่อ-นามสกุล : อาจารย์อัศจรรย์ กสิบุตร
ตำแหน่ง : อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านกรุด
หน่วยงาน : โรงเรียนบ้านกรุด
ที่อยู่ : โรงเรียนบ้านกรุด ตำบลกรุด อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
โทรศัพท์ : (01) 380-5403

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ.2545

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 2 ตำบลกรูด อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม 48000
ขนาดพื้นที่	51 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	4,124,371.81 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 2.83% หมวดรายจ่ายงบกลาง 6.73% หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ 5.42% หมวดค่าจ้างชั่วคราว 18.93% หมวดค่าตอบแทน 11.56% หมวดค่าใช้สอย 0.79% หมวดค่าสาธารณูปโภค 10.75% หมวดค่าอุดหนุน 10.36% หมวดค่าครุภัณฑ์ 32.63% หมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	6,130,005.52 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 68.23% หมวดภาษีอากร 0.05% หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต 0.07% หมวดรายได้จากทรัพย์สิน 6.76% หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด 24.90% หมวดเงินอุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	8 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 5 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	6,099 คน
จำนวนครัวเรือน	1,115 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	17,000 บาท
ลักษณะของเมืองและวิถีชีวิตประชาคม	ตำบลกรูดตั้งอยู่ในจังหวัดนครพนม อยู่ห่างจากอำเภอเมืองเป็นระยะทาง 28 กิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ทุ่งนาและป่า ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่จึงมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาและเลี้ยงสัตว์ จะเห็นได้จากในชุมชนมีโรงสีข้าวขนาดเล็กจำนวน 33 แห่งด้วยกัน วิถีชีวิตของคนในชุมชนส่วนใหญ่เรียบง่ายเนื่องจากเป็นสังคมเกษตรกรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนไม่ค่อยสะดวกสบายนักเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและไม่มีอาชีพเสริมหลังการทำนาจึงมีฐานะยากจน อีกทั้งสาธารณูปโภคของท้องถิ่นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน เช่น ไม่มีถนนไปสู่ไร่นา ไม่มีสะพานข้ามห้วย น้ำและไฟฟ้ายังไม่พอใช้สำหรับอุปโภคบริโภค เป็นต้น